

در ایران

۱. در جلسات آموزشی و توجیهی کاروان شرکت شود تا ضمن آشنایی با روحانی، مدیر و خدمه کاروان، نسبت به برنامه‌ها و وظایف زائران آگاهی حاصل گردد.

۲. حتی المقدور، نام، شماره تماس و نشانی محل سکونت (هتل) در مدینه و مکه از مدیر کاروان اخذ و در اختیار خانواده قرار داده شود تا در صورت لزوم بتوانند به راحتی با زائر تماس بگیرند.

۳. با توجه به محدودیت‌های گمرکی و استفاده بهینه از اوقات شبانه روز، جهت عبادت و رشد روحی و معنوی، از پذیرش سفارش‌های خرید، صرف نظر شود.

۴. شناسنامه، اوراق بهادار، چک بانکی و مدارک مانند آن، همراه برده نشود.

۵. حتی المقدور با کمک‌های اولیه و چگونگی برخورد با مصدومان به‌ویژه افراد گرم‌زده آشنایی حاصل شود.

۶. از آنجا که انداختن عریضه و نامه در داخل حرم پیامبر ﷺ و نیز در بقیع، کنار قبور ائمه بقیع علیهم‌السلام با مقررات دولت عربستان ناسازگار بوده و آن را جایز نمی‌دانند، لذا از پذیرفتن عریضه خودداری و به دعا و زیارت برای آنان اکتفا گردد.

۷. مناسب است زائر سرزمین وحی، دفترچه‌های همراه خود بردارد و مطالب مفیدی که از روحانی کاروان استفاده می‌کند و خاطرات خوب سفر را به عنوان یادگاری یادداشت کند.

۸. پارچه‌ها و حوله‌های احرامی از جنس نازک انتخاب

نشود، زیرا موقع عرق کردن یا خیس شدن و نیز قرار گرفتن در نور، بدن، نمایان می‌شود. بانوان محترم هنگام تهیه لباس احرام، به این نکته مهم توجه داشته باشند.

۹. زائران مدینه دوم، حوله و وسایل احرام خود را درون ساک دستی، در هواپیما همراه خود داشته باشند تا در صورت عدم دسترسی به چمدان‌ها، دچار مشکل نشوند.

۱۰. از کشیدن سیگار و نیز راه رفتن‌های غیرضروری در داخل هواپیما، خودداری و با مهمانداران هواپیما خوشرفتاری نمایند.

در سرزمین وحی

۱. در تمام مراحل سفر، به‌ویژه هنگام سوارشدن به هواپیما و اتوبوس و پیاده شدن از آن‌ها، حال دیگران، خصوصاً بیماران و سالمندان، مراعات و همواره از عجله و شتاب پرهیز شود.

۲. هرگز اقدامی را بدون هماهنگی مدیر کاروان و هیچ عملی از مناسک را بدون هماهنگی روحانی محترم انجام ندهند.

۳. هنگام خروج از هواپیما مراقبت شود تا گذرنامه و اثاثیه در هواپیما جا نماند.

۴. پس از خروج از هواپیما و ورود به سالن انتظار فرودگاه از

یکدیگر سبقت نگیرند، بلکه در صفوف منظم بایستند تا بر اساس نوبت به گذرنامه‌ها مهرورود زده شود و سریع‌تر از سالن خارج گردند.

۵. پس از رسیدن به مقصد، دقت شود چیزی از اثاثیه و مدارک، در اتوبوس باقی نماند.

۶. در بارگیری و تخلیه اثاثیه به یکدیگر کمک شود.

۷. در فرودگاه مدینه یا جده تا آماده شدن اتوبوس‌ها ممکن است کمی معطلی و تأخیر ایجاد شود، لذا از محل فاصله نگیرند و مراقب وسایل خود باشند.

۸. موقع ورود به ساختمان محل اسکان در مدینه و مکه تا زمان تقسیم اتاق‌ها و استقرار کامل، صبور و شکیبا باشند.

۹. مناسب است زائران به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند تا در مراسم کاروانی و مجموعه‌ها (هتل) شرکت فعال داشته باشند.

۱۰. از آنجا که بیشتر ساختمان‌های مکه و مدینه، از سرویس‌های بهداشتی فرنگی استفاده کرده‌اند و علاوه بر آن برخی از آن‌ها نیز متأسفانه روبه‌قبله ساخته شده است، لذا شیوه استفاده از آن را باید فراگرفت و ضوابط شرعی را مراعات کرد.

۱۱. مأموران دولت عربستان از همراه‌بردن خوراکی و اثاثیه به داخل حرم‌ها جلوگیری می‌کنند، لذا پیش از رفتن به حرم نسبت به رفع مانع اقدام شود.

۱۲. در برخورد با مغازه‌داران و هنگام خرید کالا، عزت و مناعت طبع و حیثیت اسلامی و انقلابی حفظ شود.

۱۳. لازم است زائران محترم در مراکز پرتردد و شلوغ، مواظب تلفن همراه، جیب‌ها و ساک‌های دستی خود باشند.

۱۴. اگر وجه نقد یا مدارک و وسایل زائر به سرقت رفت، بلافاصله با هماهنگی مدیر کاروان به مراکز مربوط اطلاع داده شود.

۱۵. با توجه به اینکه ساختمان‌ها، مساجد و معابر، اغلب سنگ‌فرش و به هنگام شست‌وشو لغزنده است؛ لذا رعایت احتیاط ضروری است تا گرفتار حوادث و شکستگی‌ها، نشوند.

۱۶. هنگام استفاده از آسانسور، به ظرفیت آن توجه و از سوارشدن بیش از ظرفیت خودداری شود.

۱۷. سرعت حرکت خودروها در خیابان‌های عربستان، زیاد و خیابان‌ها نیز عریض است؛ لذا برای عبور و مرور، حتماً از پل‌ها و محل عبور عابران پیاده استفاده شود.

۱۸. هنگام شب، به دلیل دید ناکافی رانندگان، از راه رفتن و دویدن در عرض خیابان خودداری شود.

۱۹. در صورت برخورد با زائر گمشده ایرانی، وی را به نزدیک‌ترین ساختمان محل اسکان زائران ایرانی منتقل و معرفی نمایند تا به کاروان خود هدایت شود.

۲۰. خواهران گرامی جهت رفت‌وآمد به حرم یا بازار به صورت دسته‌جمعی از منزل خارج شوند یا به منزل برگردند و برای تردد در سطح شهر نیز از اتوبوس‌های ویژه زائران یا وسایل عمومی استفاده کنند و حتی المقدور از وسایل شخصی استفاده نکنند.

۲۱. بر اساس قوانین عربستان، بردن دوربین به داخل حرم‌ها و مساجد و عکس‌برداری از آن اماکن ممنوع است؛ لذا مراقبت‌های لازم به عمل آورده شود.

۲۲. کارت شناسایی و نشانی و شماره تماس کاروان و احیاناً مچ‌بندی که تحویل می‌شود را همیشه همراه داشته باشند.

۲۳. از رفت‌وآمد انفرادی در کوچه‌ها و مسیرهای خلوت

توصیه‌های عمومی ویژه زائران حج تمتع

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت
معاونت فرهنگی

۴. حلقه زدن حول محارم در طواف، راه مناسب و موجهی برای محافظت از آنان نیست، لذا ضمن مراقبت از بانوان، بهتر است آنان را در انجام طواف آزاد گذاشت.

۵. بوسیدن و استلام (دست کشیدن) حجرالأسود، مستحب است، ولی اختلاط و تماس زن و مرد حرام است؛ از این رو بانوان محترم، هنگام ازدحام جمعیت، از استلام و بوسیدن حجرالأسود صرف نظر کنند.

۶. از آنجاکه محدوده حجر اسماعیل و زیر ناودان طلا معمولاً بسیار شلوغ است، بهتر است زائران به ویژه بانوان، جهت جلوگیری از اختلاط و تماس با نامحرم، از ورود به آن محدوده و نماز خواندن زیر ناودان، پرهیز کنند.

۷. جهت برپایی نماز طواف واجب در پشت مقام ابراهیم، از دست به دست هم دادن و حلقه زدن و ایستادن در برابر طواف کنندگان و گفتن «صلاة صلاة» خودداری شود.

۸. هنگام شلوغی جمعیت و ازدحام بیش از حد طواف کنندگان، از طواف مستحبی خودداری شود و زمینه برای انجام طواف واجب دیگران فراهم گردد.

۹. بریدن پرده کعبه و برداشتن نخ آن، جایز نیست.

۱۰. در صفا و مروه، زدن پا به کوه یا بالا رفتن از کوه لازم نیست، بنابراین مناسب است به طور متعارف، سعی انجام شود و هنگامی که زائر به بالای بلندی رسید، دور زند و به سعی خود ادامه دهد.

۱۱. پس از خاتمه اعمال و قبل از خارج شدن از مکه، لازم است چگونگی انجام اعمال حج با روحانی محترم کاروان، مطرح شود و زائر به صحت اعمال خود اطمینان پیدا کند.

• برداشتن خاک، سنگ یا گندم از بقیع

• نماز خواندن در داخل و کنار بقیع

• تجمع کنار بقیع هنگام اقامه نمازهای جماعت

• بستن دخیل به نرده‌های بقیع

• خواندن اشعار و مرثی به ویژه مرثیه‌های حساسیت برانگیز و

سینه زنی در داخل و بیرون بقیع

• روشن کردن شمع و انداختن سفره‌های نذری در مقابل بقیع

• سد معبر و خوابیدن کنار بقیع

• انداختن عریضه، نامه یا پول بر قبور

در مکه مکرمه

۱. موقع ورود و خروج به محدوده طواف، حال دیگر میهمانان خداوند رعایت شود و به آرامی و بدون مزاحمت برای دیگران ورود و خروج انجام گردد.

۲. هنگام طواف، از گرفتن دست یکدیگر و حلقه زدن دور طواف کنندگان و فشار وارد کردن به دیگران جداً خودداری شود.

۳. در طواف و سعی، از ادعیه معتبر و توحیدی همچون دعای کمیل، مناجات شعبانیه، دعای مجیر، دعای جوشن کبیر یا آیات قرآن کریم استفاده شود و از قرائت ادعیه و زیارت‌هایی که در عربستان نسبت به آن‌ها حساسیت وجود دارد، پرهیز گردد.

صورت گم شدن (جهت برگشت) به مدیران کاروان‌های دیگر ایرانی مراجعه نمایند.

در مدینه منوره

۱. قبرستان بقیع صبح‌ها پس از اقامه نماز صبح و بعد از ظهرها نیز پس از نماز عصر به مدت یک تا دو ساعت باز است و تنها به مردان اجازه ورود می‌دهند؛ از این رو، در چنین ساعاتی بانوان از تجمع در اطراف بقیع و اصرار بر ورود به آن مکان مقدس خودداری نمایند.

۲. روضه منور رسول خدا ﷺ در ساعات خاصی برای زیارت بانوان باز است. این مکان مقدس، معمولاً در سه نوبت به بانوان اختصاص می‌یابد: از طلوع آفتاب تا حدود ساعت ۱۰، بعد از نماز ظهر تا نماز عصر، بعد از نماز عشا تا حدود ساعت ۲۲.

۳. با توجه به حضور مسلمانان از اقصی نقاط جهان و لزوم حفظ وحدت اسلامی و ایجاد جاذبه برای تشیع، لازم است از برخی مسائل که موجب خدشه دار شدن وحدت مسلمانان و دادن بهانه به دست مخالفان می‌شود، پرهیز گردد. برخی از این موارد عبارت‌اند از:

خودداری گردد.

۲۴. از همراه داشتن وجه نقد زیاد، اشیای گران قیمت و زیورآلات، هنگام ورود به حرم‌ها و اماکن شلوغ اجتناب شود. ۲۵. در صورت گم شدن، به هتل‌های محل استقرار ایرانیان یا پلیس مراجعه نمایند.

۲۶. در صورت نیاز، از مراکز درمانی محل استقرار زائران ایرانی استفاده شود.

۲۷. از برداشتن و پذیرفتن اشیای مشکوک خودداری گردد.

۲۸. از پیاده روی در مسیرهای طولانی خودداری شود تا هنگام اعمال و مناسک حج تمتع، گرفتار بیماری نشوند.

۲۹. لازم است زائران گرمی به زمان بندی‌هایی که به مسئولان کاروان ارائه شده و آنان موظف به اجرای آن هستند، پایبند باشند و اصرار بر تغییر آن‌ها نکنند.

۳۰. با توجه به قراردادن موسم حج تمتع در فصل گرما، مراقبت‌های کافی جهت جلوگیری از گرم‌زدگی به عمل آید؛ اما در صورت گرم‌زدگی، کمک‌های اولیه در مورد فرد گرم‌زده انجام شود.

۳۱. بهداشت فردی از جمله: شست‌وشوی دست‌ها، کوتاه نگه داشتن ناخن‌ها، نظافت و شست‌وشوی پاها، استحمام روزانه، استراحت کافی و استفاده از وسایل شخصی رعایت شود.

۳۲. برنامه ریزی به گونه‌ای انجام شود تا استفاده معنوی از سفر حج تمتع به حداکثر برسد؛ بر همین اساس، از خرید سوغات‌های بیش از حد معمول و غیر ضروری خودداری شود.

۳۳. در زیارت دوره، مکان اتوبوس به خاطر سپرده شود و در